

**НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ:
АСИСТЕНТСЬКА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА**

КЕРІВНИК ПРАКТИКИ:

Олександр Іванович Скопненко, кандидат філологічних наук, старший наук. співробітник
E-mail: skopenko@ua.fm

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 6 кредитів ECTS

Загальний обсяг: 180 год. (18 год. семінарів)

Самостійна робота практикантів: 162 год.

Форма підсумкового оцінювання: залік.

АНОТАЦІЯ

Розроблений силабус асистентської практики призначений для аспірантів спеціальності 035 Філологія. У ньому чітко визначені мета й завдання практики, компетентності, зміст практики, форми та методи контролю, критерії та методи оцінювання програмних результатів практики, наведено список основної і додаткової літератури. Викладений матеріал відповідає програмі практики для підготування докторів філософії 035 Філологія. Загальний обсяг практики відповідає кількості годин, відведених навчальним планом асистентської педагогічної практики для підготування докторів філософії зі спеціальності 035 Філологія, реальному бюджету часу аспіранта, відведеного для виконання завдань практики. Силабус асистентської педагогічної практики аспірантів укладений на основі Закону України «Про вищу освіту», постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261 та «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341, освітньо-наукової програми Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України «Мови європейського культурного ареалу: сучасний стан, міжмовні взаємини, історія розвитку», затвердженої 3 вересня 2020 р., Положення про організацію освітнього процесу в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, затвердженого 3 вересня 2020 р.

На асистентську педагогічну практику відведено 180 годин (6 кредитів ECTS) у 5 семестрі. Асистентська педагогічна практика проходить на базі факультету гуманітарних наук Національного університету «Києво-Могилянська академія» або в інших партнерських закладах вищої освіти, з якими підписано відповідні угоди. Асистентська педагогічна практика – це завершальний етап практичного підготування випускників аспірантури. Асистентська педагогічна практика здійснюється в умовах безпосередньої викладацької, організаційно-методичної, виховної та науково-дослідної роботи з метою закріплення теоретичних знань, здобутих в аспірантурі за час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок і вмінь, формування фахової компетентності та практичного досвіду науково-педагогічної діяльності.

МЕТА І ЗАВДАННЯ

Мета асистентської педагогічної практики – поглиблення й закріплення знань аспірантів з питань організації і форм здійснення навчально-виховного процесу, їхнього наукового та навчально-методичного забезпечення; формування вмінь і навичок опрацювання активних методик викладання професійно-орієнтовних дисциплін фахового напрямку; формування вміння вирішувати конкретні методичні завдання згідно з умовами педагогічного процесу; виховання в аспірантів потреби систематичного поновлення й творчого застосування теоретичних знань і практичних навичок; розвиток педагогічних компетенцій, узагальнення, систематизація та поглиблення педагогічних знань, умінь і навичок виховної роботи зі студентами ЗВО, підготування аспірантів до виконання основних функцій наставника академічної групи.

Основні завдання асистентської педагогічної практики: формувати в аспірантів уміння проводити семінарські й лекційні заняття з використанням сучасних методів і технологій навчально-пізнавальної діяльності; закріплювати, поглиблювати та узагальнювати психолого-педагогічні, методичні знання в процесі їхнього використання для вирішення конкретних навчальних завдань; формувати й розвивати

професійні навички та вміння; формувати й розвивати навички творчого педагогічного пошуку, виробляти дослідницький підхід до викладацької діяльності; ознайомлювати з сучасними активними методиками викладання дисциплін фахового напрямку, вивчати передовий педагогічний досвід викладачів закладів вищої освіти; засвоїти ключові положення сучасної педагогіки вищої школи; сформувати власну педагогічну позицію щодо процесу виховання студентської молоді; сформувати досвід самостійного й творчого аналізу та оцінки педагогічних явищ і ситуацій у практиці роботи ЗВО; набути вміння теоретично проєктувати та практично конструювати навчально-виховний процес, спрямований на розвиток особистості студентів та їхньої творчої самореалізації; працювати над набуттям педагогічного мислення, професійної самосвідомості; поглиблення й розширення теоретичних знань із психолого-педагогічних дисциплін та застосування їх у вирішенні конкретних педагогічних завдань під час практики; формування в аспірантів психолого-педагогічних умінь викладання відповідних навчальних дисциплін у системі вищої школи; вироблення умінь організації основних форм навчання у вищій школі, застосування сучасних технологій і методик навчання; формування умінь професійного й педагогічного спілкування зі студентською аудиторією; виховання в аспірантів досвіду викладацької роботи, морально-етичних якостей викладача, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИКИ

Загальні компетентності:

1. Здатність навчатися, здобувати нові знання, уміння, зокрема в галузях, відмінних від лінгвістики.
2. Знання та розуміння предметної галузі та професійної діяльності.
3. Здатність спілкуватися державною мовою (усно й письмово).
4. Здатність успішно будувати комунікацію, виходячи з мети й ситуації спілкування.
5. Здатність відповідально ухвалювати рішення з урахуванням соціальних та етичних цінностей і правових норм.

Фахові компетентності:

1. Спроможність забезпечити планування, організацію, аналіз та керування навчально-виховним процесом професійного підготування в галузі мовознавства, використовуючи сучасні технології, створювати умови для позитивного ставлення суб'єктів освітнього процесу до соціального оточення й самого себе.
2. Здатність удосконалювати методи, організаційні форми та засоби навчання, розкриваючи закономірності засвоєння знань, умінь і навичок, виявляючи суть процесу формування переконань і досвіду.
3. Здатність формулювати наукові завдання в галузях лінгвістики та професійної педагогіки, вибирати належні напрями та відповідні методи для їхнього розв'язання, урахуваючи наявні ресурси.

Програмні результати практики:

1. Володіти основами правових та етичних відносин та основами психологічних особливостей поведінки.
2. Пояснювати концепції та поняття лінгвістики мовою, зрозумілою для студентів.
3. Усно й письмово спілкуватися українською мовою з професійних питань, читати спеціальну літературу іноземною мовою, знаходити, аналізувати та використовувати інформацію з різних довідкових джерел.
4. Дотримуватися норм етичної поведінки стосовно інших людей, уміти адаптуватися до нового середовища та спілкуватися на професійні й організаційні теми.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Асистентська педагогічна практика – складник навчально-виховного процесу підготовки доктора філософії. Вона забезпечує поєднання теоретичного підготування майбутніх викладачів з їхньою практичною діяльністю, сприяє формуванню творчого ставлення до викладацької праці, визначає ступінь професійної здатності, озброює аспірантів досвідом майбутньої професійної діяльності. Реалізація функцій викладача вимагає від аспіранта теоретичних знань, практичних вмінь і навичок щодо:

1. Предмета діяльності.
2. Відповідної дисципліни фундаментального або професійноорієнтовного циклу підготовки фахівця.
3. Продукту діяльності – опрацювання інформації в межах обраної дисципліни за окремими темами згідно з робочою програмою курсу у формі опорних конспектів лекційних занять та методичних розробок для проведення семінарських занять.
4. Процедури діяльності – способу передавання інформації студентській аудиторії через проведення семінарських занять згідно з графіком навчального процесу відповідно до робочої програми.

Вибір дисциплін, з яких відбувається практика, здійснюється відповідно до напрямку наукових досліджень аспіранта. За час проходження практики аспіранти мають оволодіти основами викладацької діяльності з майбутньої спеціальності. У своїй діяльності аспірант керується програмою асистентської практики й порадами керівника практики.

Зміст навчальної роботи аспіранта під час асистентської практики складається з таких видів діяльності:

1. Спостереження за навчально-виховною роботою кафедри.
2. Відвідування занять викладачів ЗВО.
3. Ознайомлення з навчальними планами й програмами курсів дисциплін, вивчення документації.
4. Ознайомлення з методичним забезпеченням курсів дисциплін.
5. Підготування текстів лекцій.
6. Підготування та проведення семінарських занять.
7. Розроблення та проведення контрольних робіт, тестових та ситуаційних завдань.
8. Надання кафедрі допомоги з удосконалення навчально-методичних комплексів.

Аспірант під час практики виконує роль наставника групи та працює за програмою, яка відповідає кваліфікаційній характеристиці майбутнього фахівця:

1. Ознайомлення з планом організаційно-виховної роботи факультету та базової кафедри.
2. Участь у виховній роботі в студентському колективі, виконання доручень наставника академічної групи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати матеріали для проведення занять з дисципліни.
2. Визначити тему занять.
3. Окреслити ключові питання опису викладання.
4. Сформулювати тематичні питання проєкту.
5. Визначити змістові питання проєкту.
6. Сформулювати виховні цілі, завдання, зміст та очікувані результати проєкту.
7. Спланувати дослідницьку діяльність студентів у проєкті.
8. Розробити критерії оцінювання роботи студента під час проєкту.
9. Підготувати інформаційні матеріали для супроводу й підтримки проєкту.

У змісті асистентської практики передбачено такі види діяльності:

1. Навчально-виховна – зі студентами (окреслення навчально-виховної мети, структурування змісту лекцій, семінарських занять, застосування методів, прийомів навчально-пізнавальної діяльності студентів; організація спілкування зі студентами в навчальний час; творче застосування інноваційних технологій навчання).

2. Методична робота – участь у роботі методичних семінарів, ознайомлення з новими технологіями навчання, методикою виховної роботи, вивчення передового досвіду викладачів вищого навчального закладу.

Під час асистентської практики аспірант планує, виконує й презентує матеріали на відповідну тему.

Зміст асистентської педагогічної практики

Розділ 1. Аналітичний етап (вивчення, аналіз робочих планів, визначення стратегічних цілей і завдань та основних напрямів викладацької діяльності). Організація діяльності практиканта. Організація та проведення настановної конференції з практики. Ознайомлення зі змістом та завданнями практики, здійснення розподілу часу для відвідування занять з циклу педагогічних дисциплін. Ознайомлення з Положенням про організацію освітнього процесу в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Зустріч з керівниками практики в ЗВО. Отримання інформації про ЗВО, його історію та традиції, головні напрями підготовки спеціалістів, режим роботи та правила внутрішнього розпорядку. Ознайомлення з планом роботи кафедри, функціональними обов'язками завідувача кафедри, професорсько-викладацького складу, лаборанта кафедри. Вивчення відповідної документації, ознайомлення з навчальними планами, навчальними робочими програмами, індивідуальними планами викладачів та дидактико-методичним забезпеченням навчальних дисциплін. Структура програм, особливості розподілу лекційних, семінарських та практичних занять. Підготування до участі в заходах, які проводить кафедра (ознайомлення з тематикою проведення методичних, науково-методичних семінарів, педагогічних читань, конференцій). Ознайомлення з розкладом та складання графіка проведення занять. Ознайомлення з вимогами до ведення документації, структурою форм організації навчально-виховної роботи. Складання індивідуального плану на період проходження асистентської практики.

Розділ 2. Операційний етап. Навчально-методична, організаційно-виховна та науково-дослідна робота. Відвідування занять викладачів кафедри. Опанування передових технологій викладацької діяльності. Виконання основних обов'язків викладача педагогічного ЗВО. Розроблення розгорнутих конспектів лекцій (не менше від 2-ох), семінарських занять (не менше від 2-ох) відповідно до робочої навчальної програми. Проведення пробних занять (2-ох) з дисциплін професійного циклу. Розроблення розгорнутих конспектів, дидактичних матеріалів та презентацій до залікових занять. Проведення залікових занять (1 лекційне, 1 семінарське). Спостереження та аналіз (рецензія) занять колег. Виконання обов'язків помічника академічного наставника груп. Виконання доручень куратора академічної групи. Участь у профорієнтаційній роботі. Формування й розвиток навичок педагогічного спілкування з викладачами та студентами. Участь у кафедральних та факультетських заходах наукового характеру. Підготування до друку статті до періодичного наукового видання ЗВО. Участь у науковій роботі кафедри, у позааудиторних заходах кафедри (факультету), що проходять у період практики. Підготування звіту.

Розділ 3. Рефлексивний етап (психолого-педагогічний аналіз викладацької діяльності аспіранта, звіт про асистентську практику). Узагальнення результатів асистентської педагогічної практики. Аналіз її результатів. Підготування звіту та звітної документації. Презентація результатів науково-дослідної роботи на підсумковій науково-практичній конференції.

ВИДИ ЗАВДАНЬ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ПІД ЧАС АСИСТЕНТСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ АСПІРАНТІВ

№	Види завдань	Кількість годин
1.	Участь у настановній конференції з асистентської практики. Ознайомлення зі змістом та завданнями практики.	1 год.
2.	Ознайомлення з особливостями навчально-виховного процесу в закладі вищої освіти, зокрема в Національному університеті «Києво-Могилянська академія»	1 год.
3.	Ознайомлення з планом роботи кафедри, навчальними та робочими програмами.	1 год.

4.	Ознайомлення з робочими планами дисциплін куратора академічної групи, до якої прикріплений практикант.	1 год.
5.	Складання індивідуального плану роботи на період проходження асистентської практики.	1 год.
6.	Відвідування лекцій та занять, що проводять викладачі з дисциплін професійного циклу, з метою вивчення педагогічного досвіду й системи навчальної роботи.	1 год.
7.	Виконання основних обов'язків викладача ЗВО.	1 год.
8.	Розробка розгорнутих конспектів лекцій (не менше від 2-ох) та семінарських занять (не менше від 2-ох).	1 год.
9.	Проведення пробних занять (2-ох) з фахових дисциплін.	1 год.
10.	Розроблення розгорнутих конспектів, дидактичних матеріалів та презентацій до залікових занять.	1 год.
11.	Проведення залікових занять (1 лекційне, 1 семінарське).	1 год.
12.	Спостереження та аналіз лекції, що проводять аспіранти-практиканти з обговоренням та письмовим рецензуванням.	1 год.
13.	Спостереження та аналіз семінарського заняття, що проводять аспіранти-практиканти з обговоренням та письмовим рецензуванням.	1 год.
14.	Виконання доручень куратора академічної групи.	1 год.
15.	Формування й розвиток навичок педагогічного спілкування з викладачами та студентами.	1 год.
16.	Участь у кафедральних та факультетських наукових заходах. Науково-дослідна робота (підготування публікацій з наукових проблем, пов'язаних з дослідженням аспіранта).	1 год.

17.	Участь у науковій роботі кафедри, у позааудиторних заходах кафедри (факультету), що проходять у період практики.	1 год.
18.	Аналіз результатів практики, підготування звіту.	1 год.

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності аспіранта за кожним із запланованих видів робіт здійснюють відповідно до таких критеріїв:

Види робіт	Кількість балів	Критерії оцінювання
Підготування й оформлення конспектів лекцій, семінарських занять, виховних заходів	25	Аспірант максимально отримує 5 балів за кожен конспект лекції, по 5 за кожний конспект семінарського заняття. Зазначений максимум балів за цей вид практичних завдань аспірант отримує, якщо: наявні перераховані конспекти вказаних типів занять; конспекти занять належним чином оформлено; у змісті передбачено виділені форми організації навчально-пізнавальної діяльності (студентів), методи та прийоми пізнавальної активності та самостійності(студентів); передбачено використання засобів наочності; описані основні етапи заняття та правильно розв'язані всі необхідні навчальні завдання.
Відвідування та аналіз лекційних, семінарських занять викладачів ЗВО	20	Максимальну кількість 20 балів аспірант може набрати, якщо: відвідав не менше ніж 10 занять, що їх провели викладачі ЗВО; здійснював спостереження та комплексний аналіз відвіданих занять з теоретичним обґрунтуванням різних аспектів навчальної діяльності викладача та студентів; здійснив письмовий аналіз не менше ніж 1 відвідане заняття; належно оформив письмовий аналіз відвіданих занять, детально розкрив усі аспекти, що зазначені в схемі загального аналізу заняття.
Проведення семінарських занять	20	Під час проходження асистентської педагогічної практики аспіранти повинні провести не менше ніж 2 семінарські заняття. Максимальну кількість 20 балів аспірант може набрати, якщо: враховано рівномірність розподілу матеріалу за пунктами плану; належно оформлено зміст заняття, уміння узагальнити матеріал, сформульовано висновки; вдало здійснено вибір методів навчання, наочного матеріалу, покликання на джерела; показано проблемні ситуації; аспірант показав уміння перевірити готовність студентів до роботи; організував групову роботу; перевірив заданий на самостійне опрацювання матеріал оцінював знання, уміння й навички студентів; проаналізував рівень зацікавленості аудиторії матеріалом, установлення

		контакту з аудиторією; показав досягнення дидактичних завдань і мети заняття; виявив особисті якості й належну поведінку (дикція, голос, темп викладання, культура мови, зовнішній вигляд тощо).
Надання кафедрі допомоги у створенні навчально-методичних комплексів	10	Максимальну кількість 10 балів аспірант може набрати, якщо він підготував якісні матеріали до навчально-методичного комплексу за завданням та вказівками керівника практики.
Звіт про проходження асистентської педагогічної практики	25	Максимальну кількість 25 балів аспірант може отримати, якщо: звіт подано своєчасно; у звіті розкриті всі форми й види діяльності аспіранта під час асистентської педагогічної практики, які відображають його різнобічну й творчу діяльність; звіт грамотний і самостійний; звіт супроводить позитивний відгук керівника асистентської педагогічної практики.
Підсумковий рейтинговий бал	100	

Оцінка «відмінно» – А (91–100 балів) – усі завдання асистентської педагогічної практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння аспіранта застосовувати й творчо використовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями педагогічної діяльності в закладі вищої освіти. Виявлено вміння будувати стосунки зі студентами, викладачами; уміння аналізувати освітній процес, проводити науково-педагогічні дослідження за різними методиками. Продемонстрована активність та ініціативність у підготованні та проведенні наукових і навчальних заходів у ЗВО. Звіт подано в установленний термін, який містить всі структурні елементи. У звіті практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та Інституту, засвідчені печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «відмінно».

Оцінка «дуже добре» – В (81–90 балів) – завдання, передбачені робочою програмою практики, виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння (на конструктивному рівні) застосовувати педагогічні та методичні знання, пов'язані з особливостями діяльності у ЗВО. Звіт подано в установленний термін, який містить усі структурні елементи. У звіті практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, наявна характеристика, підписи керівника від бази та Інституту, засвідчені печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «дуже добре».

Оцінка «добре» – С (71–80 балів) – завдання практики виконано. Під час виконання завдань, зокрема підготування до занять, допускалися незначні помилки. Недостатньо аргументовано здійснено аналіз освітнього процесу. Під час проведення навчальних заходів виявлено старанність. Звітна документація оформлена згідно з вимогами. У звіті практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та Інституту, засвідчені печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».

Оцінка «задовільно» – D (66–70 балів) – завдання практики виконано не в повному обсязі, під час виконання завдань допускалися помилки. Недостатньо обґрунтовано вибрано методи проведення занять та форми проведення виховних заходів. Допущено помилки під час аналізу освітнього процесу. Звітна документація оформлена з помилками. Звіт оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка «достатньо» – E (60–65 балів) – завдання виконано з помилками. Усі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Документація оформлена з помилками. Звіт оформлено. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка «незадовільно» – FX (30–59 балів) – незадовільно з можливістю повторного складання. Виявлені проблеми встановлення контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види педагогічної діяльності. Звітна документація оформлена з помилками. Бракує звіту, характеристики-відгуку.

Оцінка «неприйнятно» F(1–29 балів) – незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики. Аспірант не виконав запланованих завдань практики та виявив повну невідповідність

Методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання: практичний контроль, усне опитування, письмова робота, виконання творчих завдань.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Залік
91–100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
81–90	B (дуже добре)	Добре	
71–80	C (добре)		
66–70	D (задовільно)	Задовільно	
60–65	E (достатньо)		
30–59	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1–29	F (неприйнятно – з обов'язковим повторним курсом)		

Мінімальний пороговий рівень оцінки за асистентську педагогічну практику становить 30 балів. **У разі отримання оцінки «неприйнятно»** (нижче від 29 балів) аспірант зобов'язаний повторно пройти практику. У разі отримання оцінки «незадовільно» аспірант має право на дві спроби проходження практики. При цьому максимальна підсумкова оцінка після повторного проходження може бути лише «достатньо».

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань та загалом освітньо-науковий процес мають відповідати вимогам «Положення про академічну доброчесність наукових співробітників та здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України» (затверджене на засіданні вченої ради Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України 28 листопада 2019 р. (протокол № 9)).

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базова література

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи [підруч.]. Київ : Центр навч. л-ри, 2006. 384 с.
2. Галузинский В. М. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. Київ : Інтел, 1995. 168 с.
3. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ; Вінниця: ДОВ Вінниця, 2008. 278 с.
4. Кобаль В. І. Методика викладання у вищій школі : [посібник]. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. 203 с.
5. Методика викладання у вищій школі : [посібник] / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьева, Г. І. Матукова. Київ : КНТ, 2014. 262 с.
6. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : [посібник]. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
7. Педагогіка вищої школи : підручник / В. П. Андрущенко [та ін.]; за ред. В. Г. Кременя [та ін.]. Київ : Педагогічна думка, 2009. 256 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: [посібник] [2-е видання, доповнене]. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.

Додаткова література

1. Алексєєнко Т. А. Управління якістю підготовки фахівців в університеті в контексті Болонського процесу // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. праць. Київ, 2004. Вип. 1. С. 7–18.
2. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : [посібник]. Київ : Кондор, 2008. 272 с.
3. Васянович Г. П. Педагогічна етика : [посібник]. Київ : Академвидав, 2011. 248 с.
4. Гончаренко С. У. Методика як наука. Київ; Хмельницький, 2000. 30 с.
5. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : [посібник]. Київ, 2005. 224 с.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : [посібник]. Київ : Знання, 2005. 486 с.
7. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : [посібник]. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 472 с.
8. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : [посібник]. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.

Рекомендовані електронні ресурси

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. URL: [www.http://osvita.ua/legislation/law/2231/](http://osvita.ua/legislation/law/2231/).
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. URL: [www.http://osvita.ua/legislation/law/2235/](http://osvita.ua/legislation/law/2235/).
3. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір [Електронний ресурс]. URL: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof-tech/6/0001..>
4. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. [Електронний ресурс] / Спосіб доступу: <http://osvita.in.ua/index.php?option>. Загол. з екрана.

5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки.
URL: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.
6. Указ Президента України № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року».

*Затверджено на засіданні
вченої ради Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України
3 вересня 2020 р. (протокол № 5)*